

17. listopad 2021

Připomínáme si dnes svátek znovuzískané svobody. Mladší generace už moc netuší o strachu promluvit, o časech, kdy někdo z mocných mohl lusknutím prstů připravit člověka o svobodu, nebo o místo, nebo o možnost vzdělání potomků. Nebylo nezávislých soudů, u kterých se člověk mohl bránit. Noviny vycházely spíš, aby bylo zřejmé, co se může číst, co se může psát, o čem se ještě smí mluvit, než aby se hledala pravda, či otevírala palčivá témata. A být korektivem politické moci? O tom se mohlo novinářům nechat jen zdát. Veřejný prostor hýřil vykonstruovanými nepřáteli, diverzanty placenými západními imperialisty. Do západního světa se dostalo jen to, co podporovalo legitimitu socialistického zřízení. Je dobře, že tyhle časy skončily. Dnes se nemusíme tajit se svými myšlenkami, se svým přesvědčením, nebo třeba se svou vírou. V tomhle máme svobodu. Máme ji hlavně díky těm, kteří se nebáli za ni bojovat, třeba i za cenu persekucí a kriminálů. A jako úkol té své, a taky několika předchozích generací vidím především, starat se o to nám předané poselství událostí listopadu 89. Tedy pečovat o to, co nechceme „už nikdy více“. Umět zpozornět, když se někdo snaží budovat atmosféru strachu, když se začínají objevovat vykonstruovaní nepřátelé lidu – vzdělané elity, cizinci, nepřizpůsobiví, Brusel. Zůstat ve střehu, když se naši politici začnou podbízet autoritářským režimům, když hrozí narušení nezávislosti soudů, když korupce začne prorůstat do nejvyšších pater politiky natolik, že by opět mohlo stačit lusknutí prstů ke zničení člověka, nebo jeho živnosti. Zachovat bdělost, když se propojí média s vládnoucí mocí. Máme umět zasáhnout, když se někdo pokouší zničit nezávislost médií veřejnoprávních, ozvat se, když se vyhrožuje novinářům.

Myslím, že jsme mnohokrát na tenhle úkol našeho „už nikdy více“ v uplynulých 32 letech trochu zapomněli. Ale přesto mám dnes dojem, že i když to naše rozpoznávání, odkud přichází ohrožení naší svobody, bylo mnohdy nedostatečné, přece se nakonec vždycky našel takový hlas, který dokázal spojit síly občanské společnosti, a že se ozvalo: „Ne. Už dost. Pojďme jiným směrem.“ Snad už po téhle 32 let dlouhé zkušenosti tušíme, že také nestačí jen slovně omílat, co je špatně, ale že je důležité se aktivně, prakticky, i politicky, podílet na tom, co „už nikdy více“ nechceme.

Dnešek je také svátkem studentstva. Chtěl bych tedy připomenout, že součástí toho našeho listopadového „už nikdy více“, by mělo být také dávat si pozor na marginalizaci hlasů mladé generace. Vždyť v 89 to byli studenti, kteří rozhýbali revoluční proces. A zatím ti starší, někdy i jejich rodičové, měli, ještě relativně dlouho poté, události 17. listopadu za pouhé pražské potyčky způsobené mladickou nerozvážností. I dnes je třeba dávat mladší generaci dostatek prostoru. Umí lépe pojmenovat aktuální područí a vidět hrozby, které přichází. Sám bych měl brát vážněji hlasy mladé generace. A to nejen obavy z klimatických změn, ale třeba i z neudržitelnosti konzumního vývoje naší společnosti, která neuvěřitelně plýtvá. Na druhou stranu doufám, že tu ostražitost vůči všelijakým pokusům omezování naší svobody, se podaří předat právě i přicházejícím generacím. Jakési prolínání je ostatně trochu vidět třeba i na spolku Milion chviliek. Snad se mladší generace naučí být obezřetná i v tom, co zase vidíme jako znesvobodňující my, jejich rodičové. Snad se naučí rozumně nakládat s možnostmi digitálních technologií, čelit všemožnému zneužívání nových médií. Myslím, že zrovna tohle bude těžký úkol nastupujících generací. Umět odpovědně zacházet se všemi daty, která se už dnes masivně zneužívají k ovlivňování lidí. I my se máme co učit. Ono ke svobodě asi vždycky bude dlouhé putování. A také proto tu dnes jsme. 17. listopad můžeme každoročně vnímat jako potřebné zastavení na té dlouhé cestě. Jako svátek ohlédnutí se, odkud a kam jsme zatím došli. Vnímám ho ale i jako svátek vděčnosti za zlomový moment, který nám otevřel neskutečné možnosti svobodně rozvíjet své myšlenky, touhy a talenty. 17. listopad má být i připomínkou odpovědnosti zasazovat se o pokračování a předávání toho našeho „už nikdy více“ dalším generacím. Kéž zůstává dnešní svátek povzbuzením všem, kdo pochopili, že je třeba se v každé době aktivně podílet na zápasech za svobodu a demokracii. A kéž zůstává korektivem těchto bojů heslo Sametové revoluce: pravda a láska zvítězí nad lží a nenávisť.